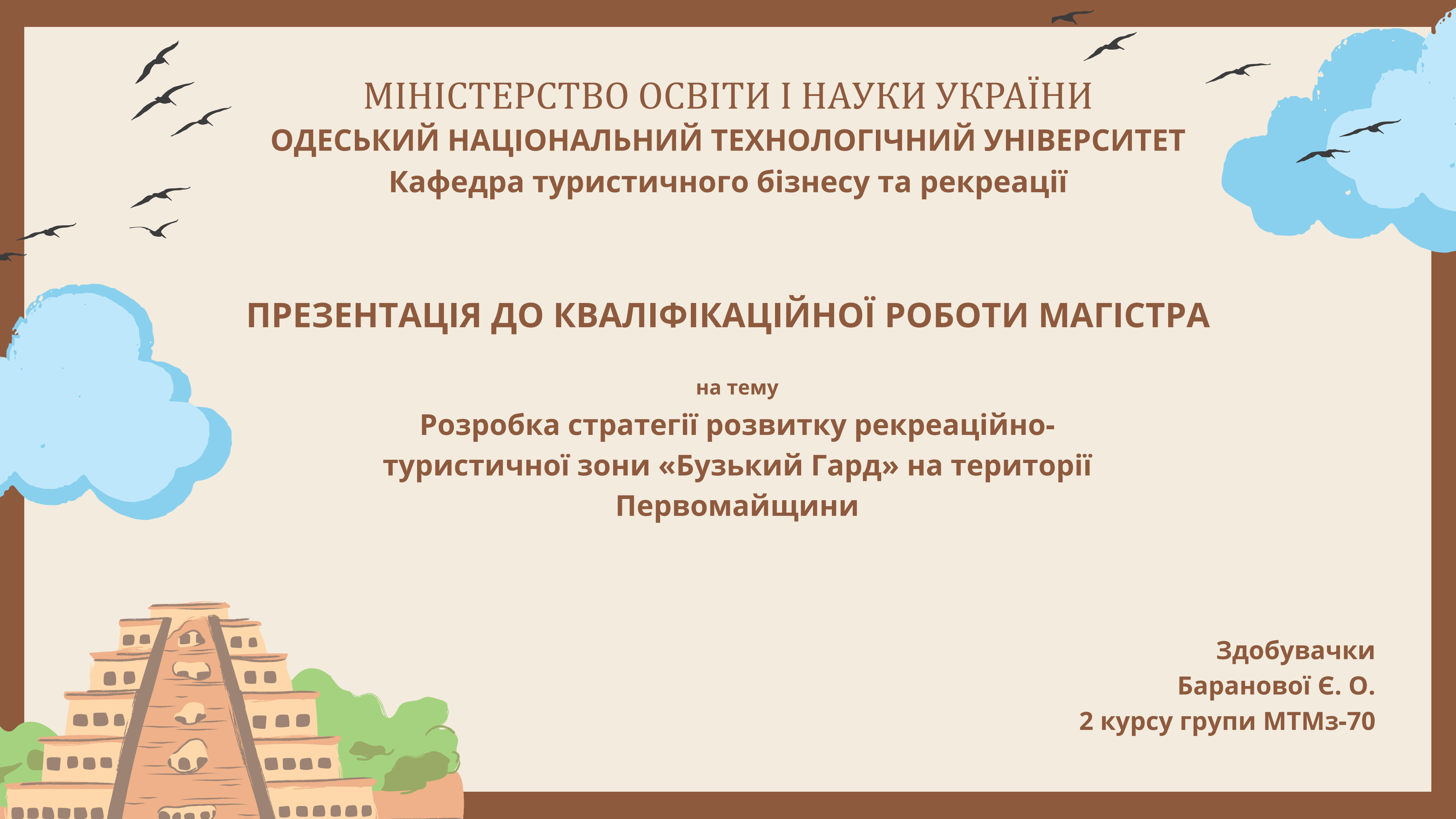

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра туристичного бізнесу та рекреації

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

на тему

Розробка стратегії розвитку рекреаційно-туристичної зони «Бузький Гард» на території
Первомайщини

Здобувачки
Баранової Є. О.
2 курсу групи МТМз-70

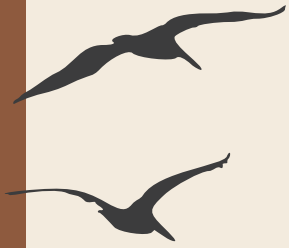

Метою роботи є розроблення комплексної стратегії розвитку рекреаційно-туристичної зони «Бузький Гард» на території Первомайщини, спрямовану на ефективне використання природних і культурних ресурсів, підвищення туристичної привабливості регіону та забезпечення сталого розвитку території.

Об'єктом дослідження є рекреаційно-туристична зона «Бузький Гард» як територіально цілісна система з природними, культурними, соціально-економічними та інфраструктурними компонентами.

Предметом дослідження є теоретико-методичні підходи та практичні інструменти формування, організації та розвитку рекреаційно-туристичної зони «Бузький Гард», а також механізми планування її стратегічного розвитку.

Поняття, сутність та класифікація рекреаційно-туристичних зон

Рекреаційно-туристичні зони (РТЗ) — це спеціально організовані території, де зосереджені природні, культурні та інфраструктурні ресурси для відпочинку, туризму та оздоровлення. Вони поєднують природні ресурси, економічний розвиток і охорону довкілля, формуючи конкурентоспроможний туристичний простір України.

Основні риси РТЗ:

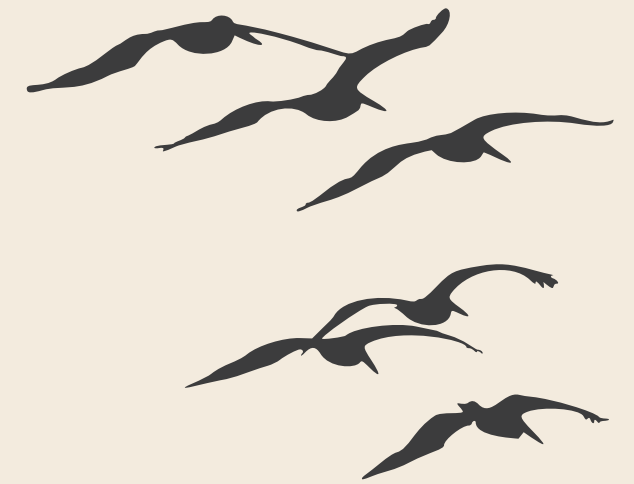
цінні природні ресурси (ліси, води, гори, унікальні ландшафти);
екологічна цінність і режим охорони;
доступність та наявність туристичної інфраструктури;
історико-культурні об'єкти;
сприятливі кліматичні умови.

Ключові типи природних РТЗ:

гірські (Карпати, Сколівські Бескиди); водні та прибережні (Чорноморське узбережжя, Дністровський каньйон); лісові (Полісся, Шацькі ліси); степові (Асканія-Нова); кліматичні та курортні (Трускавець, Моршин).

Значення РТЗ:

економічне: створення робочих місць, розвиток бізнесу і туристичної інфраструктури;
соціальне: покращення якості життя, можливості для відпочинку й оздоровлення;
екологічне: збереження природи, біорізноманіття та формування екокультури;
культурне: підтримка автентичності та локальної ідентичності.

Рекреаційні ресурси та чинники формування туристичного потенціалу території

Компонент	Зміст та роль у формуванні туристичного потенціалу
Природні ресурси	Клімат, рельєф, річки, ліси, ландшафти, мінеральні води. Формують основу видів туризму, визначають привабливість і сезонність.
Культурно-історичні ресурси	Пам'ятки, музеї, сакральні об'єкти, традиції, народні промисли. Створюють унікальність території та збагачують туристичний продукт.
Соціально-економічні ресурси	Рівень сервісу, трудовий потенціал, локальна економіка. Визначають якість обслуговування та конкурентоспроможність регіону.
Інфраструктурні ресурси	Дороги, готелі, ресторани, туристичні сервіси, IT-інфраструктура. Забезпечують комфорт, доступність і можливість розвитку туризму.
Чинники розвитку	Природні, соціально-економічні, політичні, маркетингові. Впливають на використання ресурсів та формування туристичного продукту.
Результат взаємодії	Комплексний туристичний потенціал, здатність території створювати конкурентний, впізнаваний та сталий туристичний продукт.

Методичні підходи до оцінювання туристичного потенціалу й привабливості територій

Оцінювання туристичного потенціалу та привабливості територій є ключовим етапом формування рекреаційно-туристичних зон, адже дає змогу визначити можливості регіону, рівень його конкурентоспроможності та перспективи розвитку. Для аналізу використовують кілька методичних підходів: ресурсний — оцінює природні та культурні ресурси; інфраструктурний — визначає доступність і рівень сервісу; соціально-економічний та управлінський — враховує розвиток регіону, кадровий потенціал і фінансові можливості; маркетингово-іміджевий — відображає популярність території та силу її бренду. Найбільш ефективним є інтегральний підхід, що поєднує всі методи та дозволяє отримати комплексну картину, використовуючи бальні оцінки, індекси, SWOT-аналіз і GIS-моделювання. Такий підхід допомагає об'єктивно визначити сильні та слабкі сторони території й формувати стратегію її сталого туристичного розвитку.

Міжнародні та європейські практики управління рекреаційно-туристичними зонами (UNWTO, UNESCO, ЄС)

Глобальний розвиток туризму й рекреації здійснюється під впливом великих міжнародних організацій, серед яких найвпливовішими є UNWTO, UNESCO та інституції Європейського Союзу. Вони закладають міжнародні стандарти сталого, збалансованого і відповідального управління туристичними зонами. UNWTO розробляє рекомендації щодо управління туристичними дестинаціями (DMO), яке передбачає співпрацю державних, приватних та місцевих органів, а також узгодження політики розвитку, інвестицій та просування. Це управління має бути системним, прозорим та гнучким. UNESCO через програми охорони спадщини та надання об'єктам статусу Всесвітньої спадщини додає вимір екологічної та культурної відповідальності. У країнах ЄС (наприклад, Італія, Франція, Іспанія) функціонують спеціалізовані DMO, які відповідають за координацію, маркетинг, розвиток інфраструктури та охорону ресурсів. Ці моделі передбачають залучення приватного й державного секторів, участь місцевих громад та орієнтацію на сталий розвиток, що забезпечує збалансовану взаємодію між економікою, культурою, екологією та соціумом.

Успішні міжнародні практики включають:

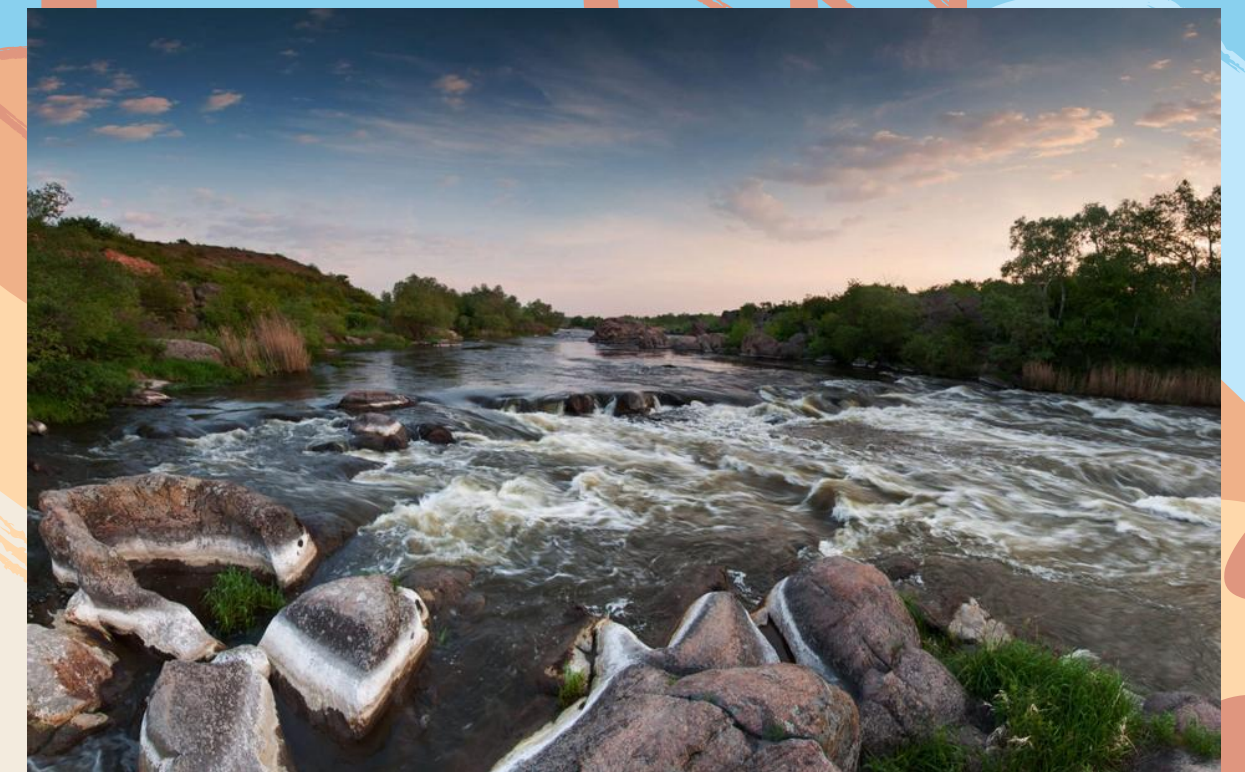
- Тоскана (Італія) – інтеграція культурної спадщини та гастрономічного туризму завдяки політиці UNESCO.
- Барселона (Іспанія) – модель «smart tourism» з електронним моніторингом потоків і квотами.
- Альпи (Австрія/Швейцарія) – модель сталого гірського туризму з суворим природоохоронним законодавством.

Для України ці практики є важливими орієнтирами для формування національної стратегії. Адаптація передбачає створення локальних/регіональних DMO, залучення приватного бізнесу та громад до управління , а також застосування підходів сталого розвитку: охорону природних/культурних ресурсів та грамотне планування навантажень. Міжнародні стандарти та співробітництво з ЄС відкривають можливості для модернізації інфраструктури та підвищення конкурентоспроможності туристичних DESTINAЦІЙ.

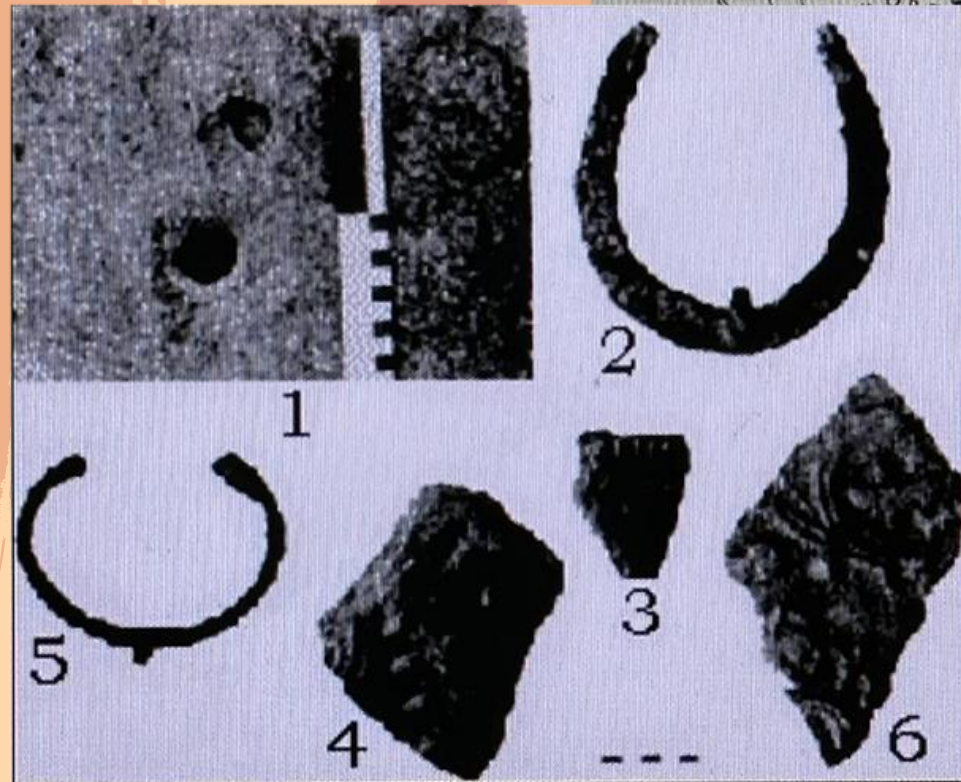
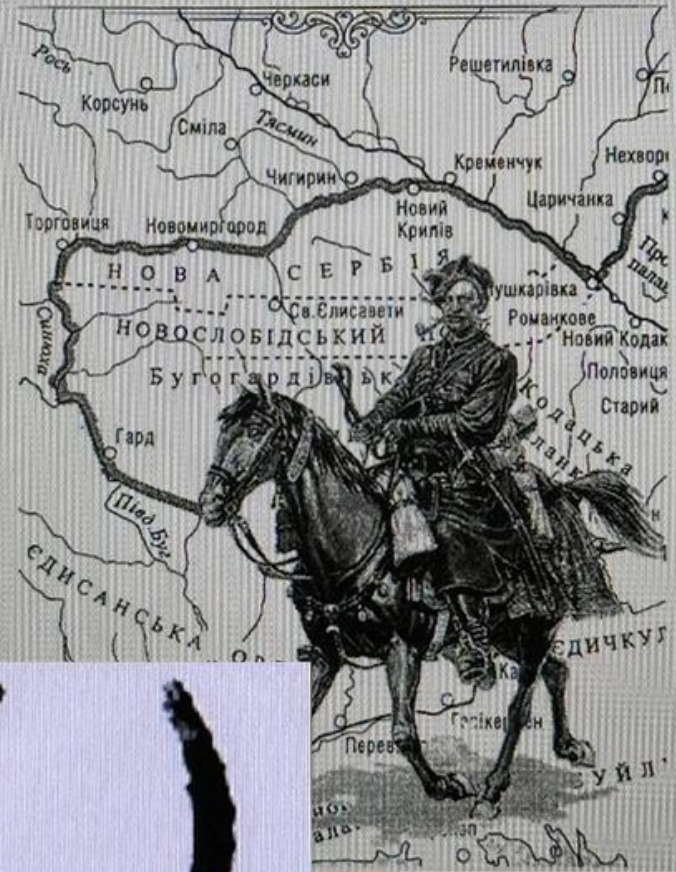

Природно-ресурсна та культурно-історична характеристика рекреаційно-природної зони “Бузький гард”

Рекреаційно-туристична зона «Бузький Гард» (НПП «Бузький Гард»), розташована у середній течії Південного Бугу в Миколаївській області, відома як «українська Швейцарія» завдяки своїм мальовничим та незайманим ландшафтам. Основу території становить унікальний каньйон, сформований ерозією річки у кристалічних породах Українського щита, геологічний вік яких сягає 1,8–2,2 млрд років. Внаслідок цього утворилися скельні виходи та вузькі ущелини заввишки до 60 метрів. Наявність відомих порогів (Мигійський, Гардовий, Красний) робить цю ділянку річки винятково цінною для активного туризму, зокрема рафтингу та каякінгу. Природний комплекс характеризується багатою біорізноманітністю, що включає понад 900 видів рослин та 300 видів тварин, серед яких чимало рідкісних та ендемічних видів, важливих для екотуристичних спостережень.

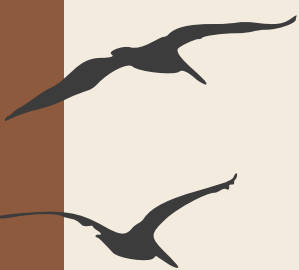
КОЗАЦЬКА ПАЛАНКА У ПРИБУЖЖІ

Культурно-історична значущість території зосереджена навколо Буго-Гардової паланки Запорозької Січі, яка функціонувала тут понад 120 років як головний форпост проти Кримського ханства. Назва походить від «гардів» – спеціальних риболовних конструкцій, що також контролювали річковий рух. Історична багатошаровість підтверджується численними археологічними пам'ятками, включаючи стоянки доби бронзи, скіфські та сарматські кургани, а також артефакти черняхівської культури. Сукупність цих природних (каньйон, пороги, екосистеми) та культурних (козацька історія, археологія) ресурсів формує інтегрований ландшафт і створює унікальне підґрунтя для розвитку різнопрофільних туристичних продуктів, від геотуризму й активного відпочинку до історико-культурних маршрутів.

Існуюча туристична інфраструктура Первомайщини

Первомайський район Миколаївської області — це ключова точка у туристичному ланцюгу «Бузького Гарду». Завдяки природним ресурсам, таким як каньйон Південного Бугу, пороги, скелі та мальовничі річкові долини, черга туристичної інфраструктури на цій території поступово зростає. Існуючі об'єкти відпочинку, готелі, бази та екскурсійні сервіси створюють базову мережу для прийому й обслуговування туристів, які приїжджають для екологічного, водного чи активного відпочинку.

КЛЮЧОВІ ОБ'ЄКТИ РОЗМІЩЕННЯ ТА СЕРВІСУ

«Резиденція на водяному млині»
(Первомайськ): Відреставрований
млин ХІХ століття, який функціонує як
бутик-готель, простір для подій та має
панорамну терасу.

База відпочинку «Дубрівка»:
Комплекс із саунами та банкетними
залами, що орієнтований на
сімейний та оздоровчий
відпочинок.

База відпочинку «Зелена Черепаха» розташована на
самому березі Бугу. Глемпінг та наметове містечко
тут дає змогу зручно розташуватися серед природи,
обладнане терасами, наметовими майданчиками,
дерев'яними будиночками, а також зонами для
відпочинку з видом на скельні пейзажі

Protych Camping

сучасний кемпінг на мальовничому березі Радонового озера, який поєднує природний ландшафт із комфортною базовою інфраструктурою. На території облаштовані наметові майданчики для традиційного відпочинку, а також глемпінг-варіанти, літній кінотеатр під відкритим небом, дерев'яні мінімалістичні будиночки, зони для багаття та мангалів, облаштовані тераси для відпочинку й пікніків. Безпеку і комфорт забезпечують туалети, душові та охоронювана територія, а інформаційний центр надає карти туристичних маршрутів, пропозиції екскурсій та правила безпечного відпочинку.

Туристи можуть обирати з широкого спектру активностей. Для любителів природи та фотографії пропонується еко-фото сафарі, Любителі адреналіну можуть скористатися поїздками на квадроциклах, де маршрути проходять через лісові стежки та відкриті поля з виходом до озера, а Також доступні каякінг та SUP-дошки, що дозволяє здійснювати сплави по озеру та річці Південний Буг.

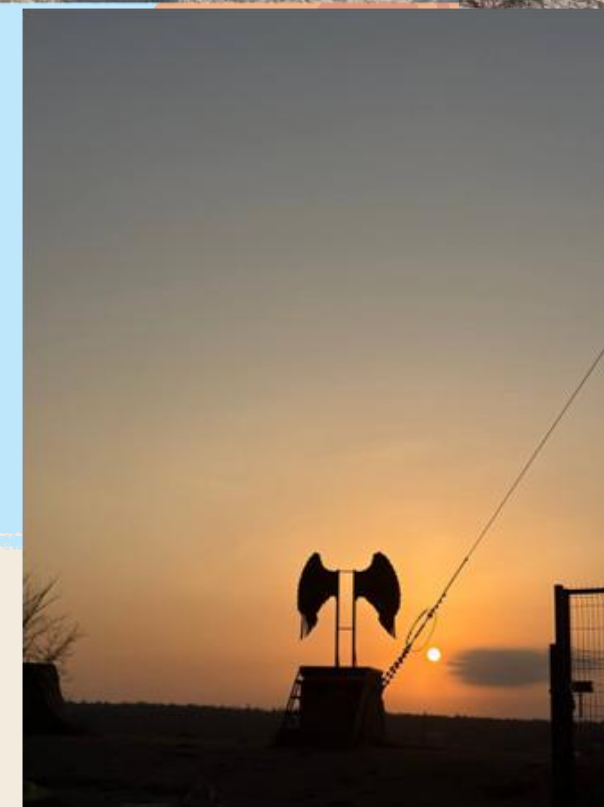

РАДОНОВЕ ОЗЕРО

Радонове озеро в районі Мигії є однією з ключових рекреаційних локацій і найпопулярнішим туристичним магнітом у зоні «Бузький Гард».

Це унікальна водойма, що утворилася на місці затопленого гранітного кар'єру. Озеро вирізняється прозорою, насичено-бірюзовою водою, має глибину близько 40 метрів і оточене гранітними скелями. Місце приваблює туристів не лише красою, але й легендами про цілющий радон у воді, що підтримує його репутацію природного місця для оздоровлення та релаксу.

На озері облаштовано оглядовий майданчик, що дозволяє милуватися краєвидами, та пропонується активний відпочинок, включаючи купання, стрибки зі скель та швидкісний тролей.

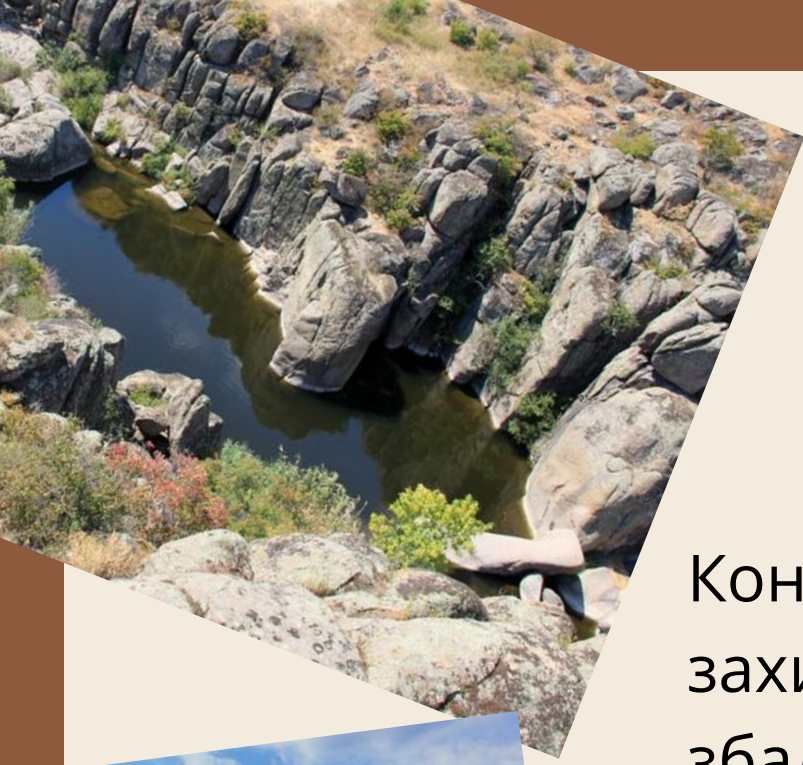

Сучасні бар'єри , виклики та можливості розвитку рекреаційно-туристичної діяльності на території Первомайщини

Потенціал та Можливості	Аспект	Ключові Бар'єри (Виклики)	Необхідні Рішення (Інструменти)
Зростаючий попит на екологічний та природний відпочинок.	Екологія та управління	Надмірне рекреаційне навантаження та деградація екосистем.	Функціональне зонування, постійний моніторинг, сталий екотуризм.
Розвиток активного туризму (рафтинг, скелелазіння) та нових маршрутів.	Інфраструктура	Мозаїчна, недостатня інфраструктура; обмежена безпека та логістика.	Інвестиції в сервіс; створення санкціонованих точок входу/виходу; підвищення безпеки.
Залучення міжнародних грантів та адаптація успішних практик ЄС.	Стратегія	Слабка координація та відсутність єдиної комплексної стратегії.	Розробка комплексної стратегії; цифровізація (мобільні гіді, VR-тури).

Концептуальне Бачення Розвитку Зони «Бузький Гард»

Концептуальні засади визначають майбутнє «Бузького Гарду» як екологічно захищений, культурно насичений, науково-пізнавальний та рекреаційно збалансований простір. Стратегічне бачення спирається на унікальне поєднання каньйонних ландшафтів, високого біорізноманіття та багатовікової козацької спадщини. Головна ідеологія полягає у гармонійному поєднанні збереження природної та культурної спадщини з інноваційними підходами управління. Це бачення є основою для стратегічного планування, що включатиме функціональне зонування, встановлення інвестиційних пріоритетів, розвиток партнерств та механізмів запобігання екологічним ризикам, забезпечуючи стійкість та екологічну відповідальність.

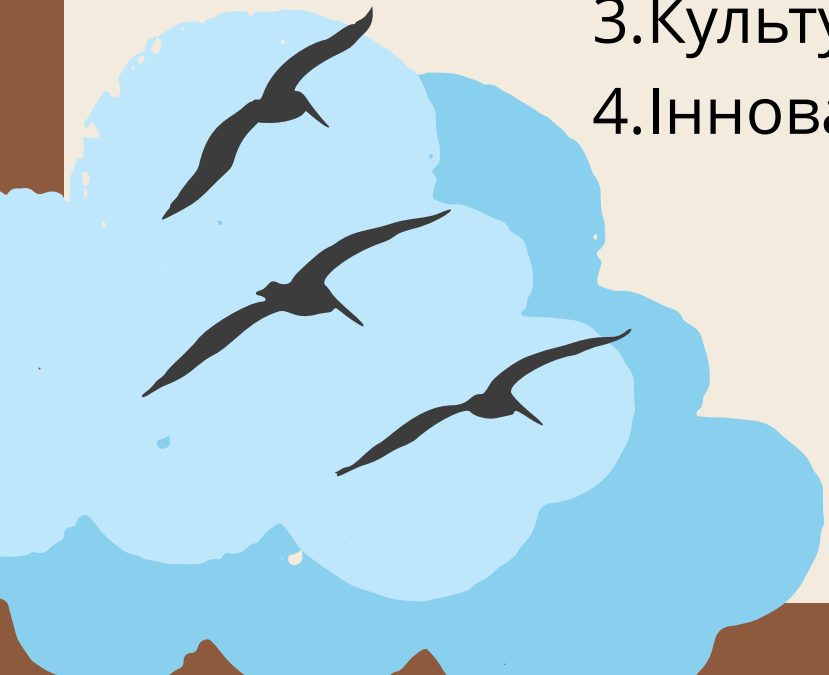
Формування інноваційної моделі розвитку та спеціалізацій туристичної зони

Інноваційна модель розвитку зони «Бузький Гард» ґрунтується на концепції інтегрованого управління природоохоронними територіями та принципах сталого розвитку. Ця модель використовує унікальне поєднання природного (гранітний каньйон, біорізноманіття) та культурного (козацька спадщина) потенціалу для створення комплексної системи туризму.

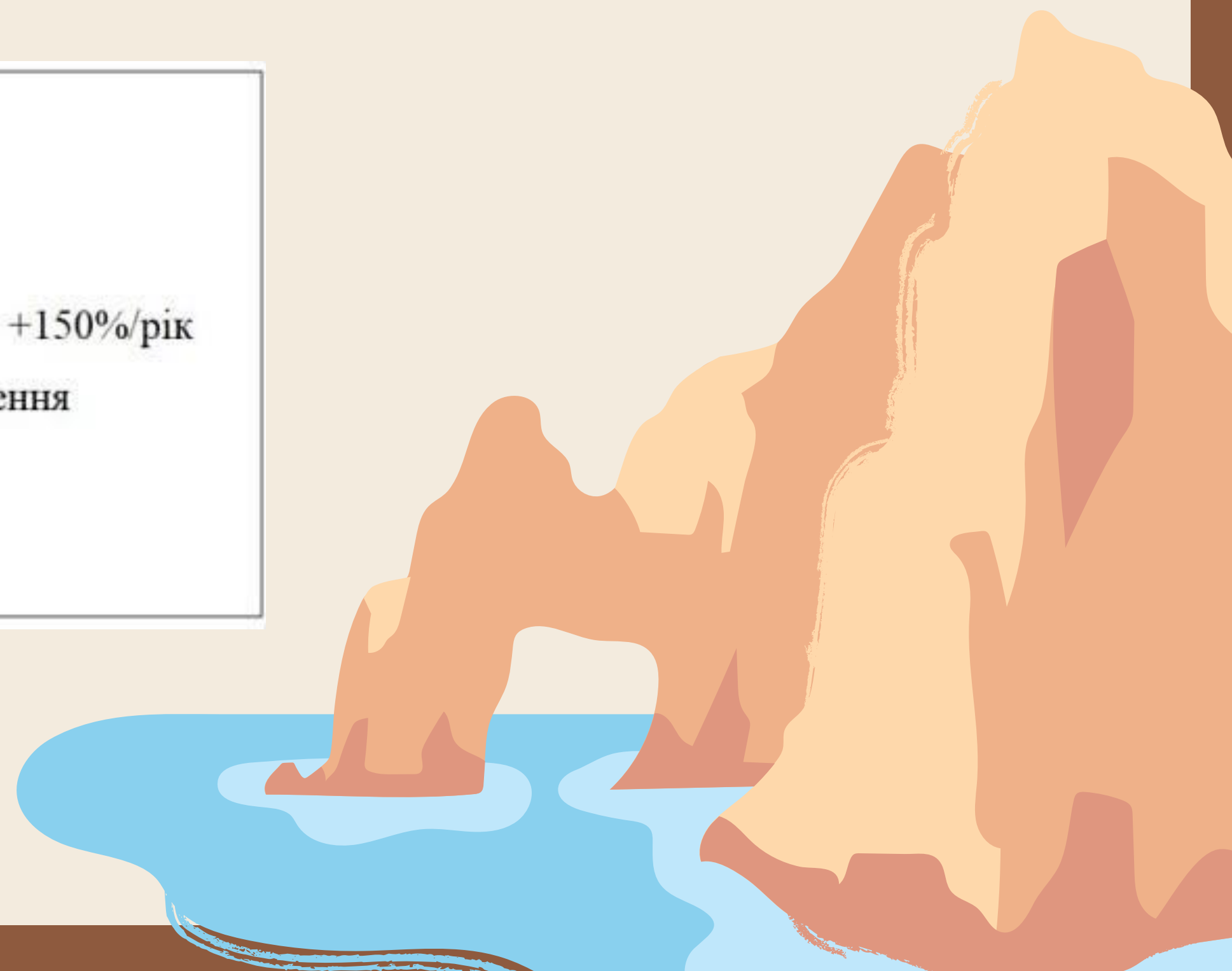
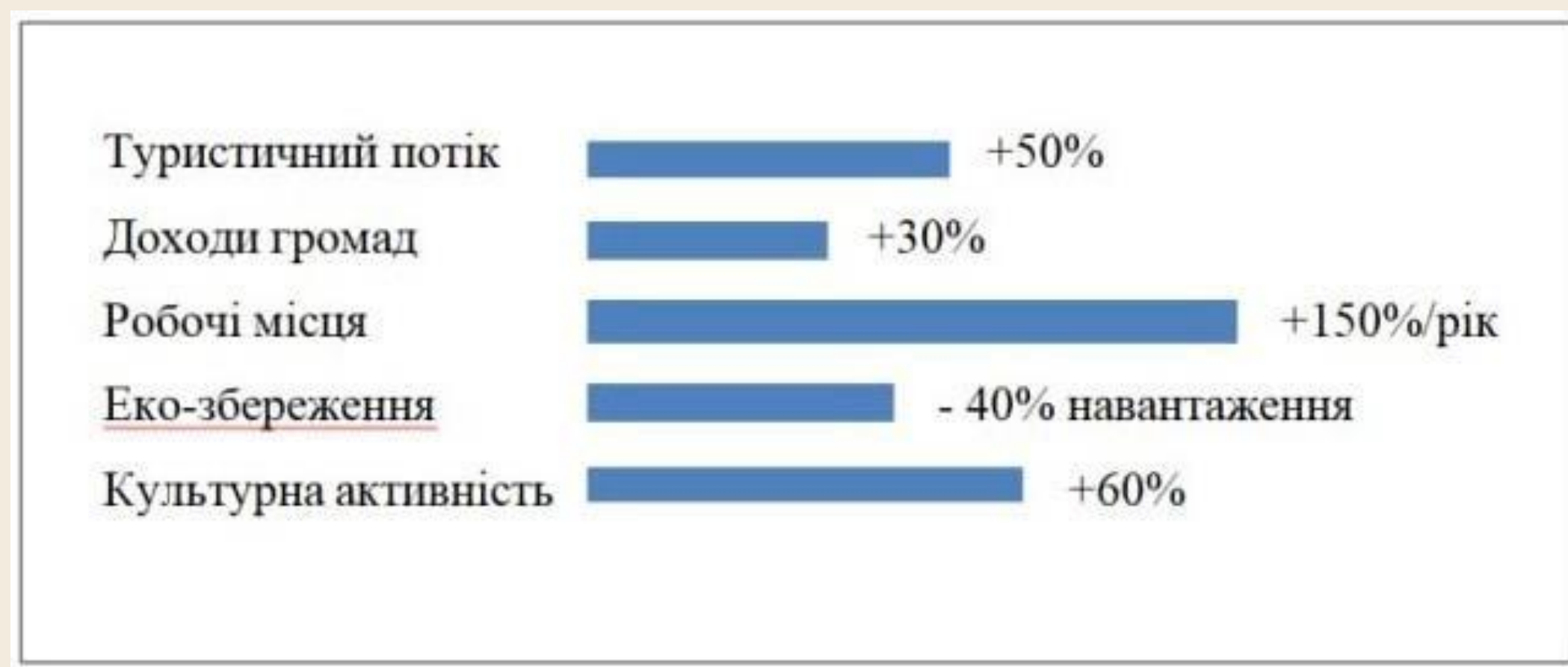
Ключовий інноваційний підхід — це цифровізація, що включає Smart-інструменти для інтелектуального управління потоками, контролю навантаження на природні об'єкти (зменшення впливу на 25–40 %) та забезпечення безпеки туристів.

Спеціалізація зони буде зосереджена на чотирьох основних напрямках:

1. Активний туризм (рафтинг, скелелазіння).
2. Екологічний туризм (спостереження за природою, екомаршрути).
3. Культурно-історичний туризм (козацька спадщина, археологія).
4. Інноваційний/Креативний туризм (цифрові гіді, фестивалі, арт-резиденції).

Очікується комплексний ефект: очікуване збільшення туристичного потоку на 40–50 % протягом 5–7 років, підвищення доходів місцевих громад на 25–35 %, створення 120–180 нових робочих місць щорічно та одночасне зниження антропогенного навантаження на природу на 35–40 %.
Таке співвідношення демонструє баланс між економічним розвитком і збереженням екологічної цінності території.

Розробка авторського маршруту

“Еко-фото-сафарі “Дикий буг”

Розробка туристичного маршруту в межах рекреаційно-туристичної зони «Бузький Гард» як практичного інструменту реалізації запропонованої стратегії розвитку території. Маршрут сформовано з урахуванням природно-ресурсного та культурно-історичного потенціалу зони, принципів сталого туризму та екологічних обмежень національного природного парку.

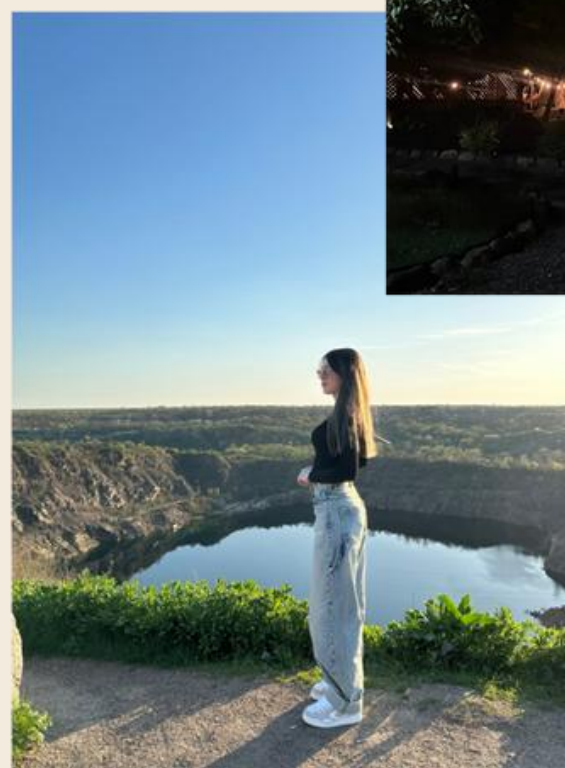
Маршрут «Еко-фото-сафарі «Дикий Буг»» (≈4 год)

Локація	Час	Опис
Початкова оглядова точка	≈20 хв	Панорамний вид каньйону, інструктаж з безпеки, короткий гід про флору, фауну та геологію
Трекінг вздовж урвищ	≈30 хв	Легке фізичне навантаження, панорамні фото, природна тиша
Hide-spots / приховані фотопости	≈30 хв	Спостереження за птахами, дрібними ссавцями та водоплавними, мінімальний вплив на природу
Платформи для висотної фотографії	≈20 хв	Фото з унікальних ракурсів, демонстрація природних і геологічних особливостей
Водна частина на каяках	≈60 хв	Каякінг по спокійних ділянках та невеликих порогах, спостереження за птахами, динамічні фото, інструктаж та рятувальні жилети
Фінальна зона для спостереження та фото птахів	≈20 хв	Детальне фото та спостереження за птахами
Візит-центр / підсумок маршруту	≈15 хв	Обговорення вражень, демонстрація зроблених фотографій

Показник	Значення
Собівартість 1 туриста	694 грн
Ціна туру	1000 грн
Прибуток з групи	3060 грн
Точка беззбитковості	5 туристів
Середньосезонний прибуток	330480 грн
Рентабельність маршруту	44%

Авторські фото у природній зоні “Бузький Гард”

ДЯКУЮ ЗА
УВАГУ!

